

„Nyári napnak alkonyúlatánál / Megállék a kanyargó Tiszánál...”

Kárpátalján a Tisza fontos szerepet játszik örök jelen időben. A folyó, melynek környezete közösség-összetartó erővel bír, védelmi vonalat jelent, ha felmérgesedik, kiönt, magával ragadva mindent, de utána új életet, jó termőföldet ajánldékoz. A Tiszán gyerekek nőttek fel, szerelmek szövődtek, családok nyaraltak, és most menekülő útvonalat jelent. Az orosz–ukrán háború kitörésével sok férfi a Tiszát tartotta és tartja mai napig a legjobb útvonalnak a hadkötelesség előli menekülésre. A publikus hírek, melyektől a televízió és a rádió harsog, arról szólnak, hogy Kárpátalján a legalacsonyabb a háborúban harcolók száma és a legmagasabb a bujdosók aránya. Kárpátalján, ha nincs biztos háttér, aki fedez téged, illetve nem rendelkezél tehetős vagyonnal, akkor igen nagy veszélyben vagy. A hadkiegészítő iroda előtt kigyózó sorok és azoknak a nőknek a reménytelenséget sugárzó arca, akik még kommunikálni sem tudnak férjükkel, fiaikkal, arra engednek következtetni, hogy Kárpátaljáról pont ugyanúgy besorozzák a férfiakat, mint bárhol az országban. Olyan hévvel zajlik a besorozási „tevékenység”, hogy sok esetben a férfiak éjjel elindulnak a Tisza felé, azzal a reménnyel, hogy „hátha nekem sikerül átjutni a túlpartra”. Bizony sokan odavesznek. A Tiszát szögesdróttal vették körül, és éjjelente helikopterekkel figyelik. Nappal az utakon rendőrautók pásztáznak, és gyűjtik áldozataikat. Akit bárminemű szabálytalanságon kapnak, vagy csak igazoltatni állítják meg, azt viszik a hadkiegészítő bázisra. Ott elveszik az iratait, telefonját, és ha autóval volt, a slusszkulcsát is. A legtöbben már csak akkor tudnak hazaszólni, amikor a Kárpátokon túli kiképzőtáborba szállítják őket.

Az orosz rakéták által megsemmisült áramelosztó bázisok miatt országos áramkimaradások, illetve tervezett áramszünetek vannak rendelet

szerint. Kárpátalján valahogy duplaannyi ideig szokott áramszünet lenni, mint az ország többi részén. Egyes településeken egy nap csak néhány órát van áram. Ebben a nagy melegben emiatt a hűtő- és fagyasztógépek igencsak nagy megterhelésnek vannak kitéve, több üzlet az áramkimaradások miatt függesztette fel működését, mivel nem tudott hűtött árut forgalmazni. Nem működnek a pénztárgépek, a bankok, a gyógyszertárak, nincs víz, illetve a központi vízellátás is akadozik. A 21. századi modern korban, ahol az internet az úr, és online működik minden, az áramlekapcsolás miatt megáll az élet. Nyilván léteznek megoldások, mint például a generátor, de el lehet képzelni, milyen az, mikor egy városrészt fél napra lekapcsolnak az áramszolgáltatásról, és például a főúton felzúgnak a generátorok. Az autóforgalom miatt így is rengeteg káros anyagot lélegzünk be, hát áramszünet alatt... Az utcán ilyenkor még beszélgetni sem lehet, mert egyszerűen nem hallani, mit mond a beszélgetőpartner. Nehéz úgy élni, hogy nem tudod, mit hoz a következő perc.

Mindettől eltekintve gyerekhangoktól zajosak a játszótérek Kárpátalján, hiszen nyáron mit tehet a szülő, mikor otthon úgyszincs áram – kimegy gyermekével a játszótérre. A nagy forróságban a központi terek közelében a tűzoltóság párapukát helyez el ideiglenesen, hogy a járókelők felfrissülhessenek. A gyerekek számára táborokat, kirándulásokat, játszóházakat, különféle programokat szerveznek. Történjék bármi, minden helyzetben oda kell figyelni a felnövekvő generációra. Minden esetben két fontos alapra kell figyelmet fordítani: az oktatásra és az egészségügyre, ám jelenleg sajnos nincs a legjobb helyzetben ez a két szféra. Az oktatási-nevelési intézmények, mivel állami tulajdonban vannak, nem kapnak annyi támogatást, amennyire szükségük lenne, ugyanis az állam minden mozgat-

ható javat a hadsereg fenntartására fordít. Emiatt több iskolát vontak össze egymáshoz közel álló településeken, így több tanár munkanélkülivé vált, valamint az egészségügyben is állandó leépítések zajlanak. Kárpátalján a kórházakban szeptember elsejétől a leépítéseknek egy újabb nagy hullámaival kell számolni, emiatt már most sok egészségügyi dolgozó elhagyja munkahelyét, nem várva meg a bizonytalanságot jelentő szeptembert. Elnéptelenednek a kórházak, nincs kiszolgáló személyzet, nincs asszisztens, lassan már orvos sem lesz. Mivel államilag ellehetetlenítik az egészségügyi intézmények létét, magánrendelők nyíltak, ahol viszont elég borsosak az árak, sok esetben a nyugdíjasok nem is

engedhetik meg maguknak a kivizsgálás, illetve a gyógyulási folyamat költségeit. A rendszer már rég összeomlott, mégis támasztani kell a falait.

A két és fél éve zajló háború az embereket kedvetlenné, zárkózottá, bizalmatlanná és érdektelenné változtatta. A férfiak vagy bujkálnak, vagy adósságba keverednek ezerízígen, csak-hogy védelmet vásároljanak maguknak, emiatt ingerültté és szomorúvá válnak. Családok esnek szét, mert a feszültség felemészt mindenkit. Az emberek már a békét sem várják, olyan érzet lett úrrá mindenkin, mint a címben megjelölt Petőfi-versben (*A Tisza*): „Zúgva, bőgve törte át a gátot” – ez a háború el akarja nyelni az egész világot...

Adja Isten, ne így legyen!

C. n.